

UNITAT

1

L'economia i el seu mètode.
Alguns conceptes bàsics

1.1. Què és l'economia?

1. En un sentit ampli, l'economia és l'estudi sistemàtic de l'acció humana¹ o dels mitjans necessaris que han d'aplicar-se per aconseguir les finalitats proposades. És una teoria general de l'acció humana i dels processos d'interacció social.

Què és l'economia?

1. L'estudi sistemàtic de l'acció humana (sentit ampli).
Elements: objectiu perseguit, valor, mitjans, utilitat, escassetat, pla d'acció, temps.
2. La ciència social que estudia l'assignació dels recursos escassos entre usos alternatius per satisfer les il·limitades necessitats humanes (sentit restringit).

Qualsevol acte humà és objecte d'estudi de l'economia (cursar estudis universitaris o cicles formatius, escollir economia o grec, casar-se o romandre solter...). Per acció humana entenem qualsevol conducta deliberada. Els elements de l'acció humana són els següents:

- a) Objectiu perseguit. S'originen dins de cadascun de nosaltres i els fixem en funció dels nostres interessos, capacitats, recursos... Per exemple, poden ser els teus objectius superar l'assignatura d'economia amb nota i reforçar i practicar activament l'anglès dins de la mateixa assignatura d'economia. Els objectius no estan fixats i es descobreixen amb el temps. Quin ofici o professió tindràs en el futur? Professor, notari, agent forestal, periodista, comercial... La resposta es descobrirà amb el temps.
- b) El valor. És l'apreciació subjectiva del fi perseguit. La font de valoració és l'ésser humà i no alguna entitat externa. Quin valor es dona a una determinada camisa? Si és de les preferides, un valor elevat; si és una de tantes, un valor baix. S'estudien diferents assignatures i totes han d'aprovar-se; no obstant això, algunes es valoren molt i unes altres poc. Algunes us interessen vivament i les heu triat voluntàriament, mentre que unes altres són obligatòries i han de cursar-se compulsivament al marge dels vostres interessos.
- c) Mitjans. Són els instruments que es creuen útils per aconseguir les finalitats proposades. Si l'objectiu és aprovar l'economia amb nota, els mitjans poden ser estudiar les anotacions diàriament, llegir el llibre, fer els exercicis, seguir la premsa econòmica, confiar en la inspiració, intentar copiar en l'examen (no recomanable)... Qui decideix els mitjans a utilitzar és el propi ésser humà, en funció dels coneixements disponibles en un temps i lloc determinats. Quan un metge aplica la quimioteràpia a un malalt de càncer, és perquè aquí i ara es considera el mètode més eficaç de lluita contra aquesta terrible malaltia. Això no vol dir que la quimioteràpia salvi el pacient. Tampoc vol dir que, d'aquí 20 anys, es continui utilitzant, perquè poden haver sorgit tractaments mèdics molt més efectius.
- d) Utilitat. És l'apreciació subjectiva que donem als mitjans. Té un valor indirecte, depenent del valor últim que atorguem a l'objectiu. Un mateix objecte o pràctica pot tenir utilitats molt diferents en funció de la persona que ho valori. Així, per exemple, la reflexoteràpia pot ser un mètode eficaç per tractar alguna dolència, segons els cànons de la medicina natural. No obstant això, si el pacient solament s'até a la denominada medicina científica, la reflexoteràpia no és més que una pèrdua de temps i diners, inútil mètode de curació o alleujament. Un mateix mitjà pot tenir diferents utilitats en diferents moments. Així, un bolígraf, com a instrument que serveix per escriure, té la seva utilitat en la classe per prendre apunts. No obstant això, la utilitat del mateix bolígraf abans de l'examen és molt superior, ja que el valor atorgat a un examen és molt superior al dels apunts.

Els objectius i els mitjans no estan mai donats ni es pressuposen. Quan un professor d'economia comença dient «Suposem que...», no és necessari continuar. Està donant per suposada una informació que ni tan sols existeix, ja que contínuament se n'està creant de nova pels éssers humans.

¹ Mises, Ludwig von (2011). *L'acció humana*. Unió Editorial, Madrid, 10.ª edició.

Un mateix bé pot ser mitjà i fi al mateix temps. L'or, utilitzat com a mitjà d'intercanvi per comprar béns i serveis és un mitjà; el mateix or, utilitzat com a joia, és un fi.

- e) Escassetat. Els mitjans necessaris per aconseguir les nostres finalitats són escassos i limitats. Quan un mitjà existeix en quantitats il·limitades, és un bé lliure. Per exemple, l'aire que respirem o l'aigua dels mars són béns lliures. El desenvolupament econòmic i social converteix els béns lliures en escassos. L'antic *Homo Neandhertalensis* disposava de terra en quantitats il·limitades. La terra era un recurs il·limitat i un bé lliure. Al segle XXI la terra és escassa i un bé econòmic. El dret de propietat sorgeix justament quan un bé deixa de ser lliure.
- f) Pla d'acció. És la projecció cap al futur, explícita o tàcita, de l'acció humana. El pla pot estar centralitzat (planificació governamental) o no (planificació individual). Els economistes austríacs ja van demostrar en la dècada de 1920 que la planificació central del govern (socialisme real) és inviable, ja que l'Estat no pot tenir el coneixement que es troba dispers i fragmentat entre els milers i milions de persones que formen la societat.
- g) El temps. Tota acció humana requereix temps. De nou, la percepció del temps és subjectiva. Una classe d'economia pot fer-se curta i altres classes eternes i inacabables. Totes duren 60 minuts, però la percepció és completament diferent.

El futur és un temps que està per fer i que és del tot incert. Les prediccions són projeccions cap al futur de fets que pertanyen al passat. Rememorar el passat i predir el futur pertanyen a la mateixa categoria psicològica.

Malgrat la inerradicable incertesa del futur, hi ha 2 factors que ajuden a reduir-la: la funció empresarial i les institucions socials pautades. Que demà (futur) disposarem de llet per esmorzar ho fa possible la capacitat empresarial del propietari de les vaques, del distribuïdor i del venedor. Que la llet pugui estar demà damunt de la taula, gairebé podem assegurar-ho. De la mateixa manera, gairebé es pot assegurar que els ocupats aniran demà (futur) al seu lloc de treball, per aconseguir un sou (amb el qual poder pagar la llet i altres béns). I això és així perquè existeix una institució social generalment acceptada i respectada (almenys en teoria) que és el dret a la propietat privada, l'existència de contractes i la percepció d'un salari pel treball realitzat. Si l'Estat fixés un impost sobre la renda del 100%, ningú aniria a treballar. Per què fer-ho? El salari realment percebut seria nul. De la mateixa manera, si no estigués institucionalitzat el respecte i la defensa de la propietat privada, qui compraria llet? Ningú pagaria per alguna cosa que després fos expropiada o simplement robada. Els principis morals fonamentals com no robar, no matar, respectar la paraula donada (compliment dels contractes)... resulten essencials per viure en societat. El seu compliment marca el camí a seguir, introduint un supòsit no de certesa, però sí de desitjada predictibilitat.

2. En un sentit més restringit, l'economia és la ciència social que estudia l'assignació dels recursos escassos entre usos alternatius per satisfer unes necessitats humanes que són il·limitades. Per exemple, considerem un bitllet de 20 €. És un recurs limitat. Amb ell, es pot pagar l'esmorzar, comprar un llibre, agafar el transport públic... Els usos alternatius són múltiples i l'economia indica la millor utilització d'aquests escassos recursos. A tots ens agradaria tenir 12 mesos de vacances pagades. No obstant això, el normal són 30 dies per any treballat. També ens agradaria, en el descans estiuenc, tenir una segona residència o viatjar pel món. Que ho tinguem o no dependrà dels nostres recursos, necessàriament limitats. Hi ha qui no es pot permetre 30 dies de vacances i hi ha qui viatja en el seu jet privat. No obstant això, el mateix Bill Gates, fundador de Microsoft, amb una fortuna estimada que supera els 58.000 milions de dòlars, té una limitació de la qual no pot escapar: el temps. El temps és escàs. També Bill Gates està

Elements que constitueixen l'acció humana:

- Fi o objectiu: finalitat de l'acció humana.
- Valor: apreciació subjectiva del fi perseguit.
- Mitjans: instruments per aconseguir els objectius.
- Utilitat: apreciació subjectiva dels mitjans.
- Escassetat: característica dels mitjans.
- Pla d'acció: centralitzat (planificació estatal) o descentralitzat (planificació individual).
- Temps: necessari per aconseguir qualsevol acció humana.

Bill Gates, fundador de Microsoft, és un dels homes més rics del món.

subjecte a les lleis de l'economia. Encara que la seva riquesa i els seus recursos puguin considerar-se il·limitats a efectes pràctics, el temps que té per gaudir-ne és escàs. Solament la teologia queda més enllà dels límits de l'economia. Solament si el temps que tinguéssim fos etern, en un imaginari paradís, escaparíem a les inexorables lleis econòmiques.

Alfred Marshall, un economista anglès del segle XIX, va definir l'economia com «l'estudi de la humanitat en els seus afers quotidians». I encara que l'economia ha tingut un gran desenvolupament des de llavors, aquesta definició continua sent vigent.

1.2. El mètode de l'economia

Paul Samuelson considera que l'economia és la més antiga de les arts i la més nova de les ciències. Sol considerar-se que l'economia, com a ciència moderna, neix el 1776 amb la publicació de *The wealth of nations* d'Adam Smith (1723-1790) i des de 1969 és una de les disciplines distingides anualment amb el lliurament dels Premis Nobel (com la medicina, la física, la química i la literatura, a més del Premi Nobel de la Pau).

El mètode que utilitzem en economia és la lògica deductiva (Bertrand Russell, un filòsof britànic del segle XX, va dir que hi havia dos tipus de lògica: la deductiva i la falsa). Partint d'un principi general cert, es dedueix tota la resta. Si les premisses de les quals partim són vàlides i l'argument és correcte, també ho seran les conclusions aconseguides. Les lleis subjacents són simples: la llei d'identitat (si un llibre és avorrit, llavors el llibre és avorrit), la llei de no contradicció (si el llibre és avorrit, llavors no és el cas que el llibre no sigui avorrit) i la llei d'exclusió (si les tapes del llibre són verdes, llavors no són vermelles).

L'any 1953 es publica l'obra de Karl Popper *La lògica de la investigació científica*, que marca una fita en la metodologia de la ciència. Aquest assaig suposa el rebuig del mètode inductiu dels empiristes i del positivisme lògic. Amb tot, Popper no va deixar de ser positivista, ja que defineix la ciència com el cos de proposicions sintètiques sobre el món real que són susceptibles, com a mínim, de falsejament mitjançant l'evidència empírica.

En una obra de Friedrich August Hayek (Premi Nobel d'Economia el 1974), *The Sensory Order*, l'economista nascut a Àustria i nacionalitzat britànic proposa una jerarquització de les ciències, de menor a major complexitat: la física, la química, la biologia, l'economia i la teologia.

Així, en la física, per exemple, s'estudia què és un àtom i els seus components (protons, electrons i neutrons). La química estudia les molècules, combinacions de diversos àtoms. La biologia agrupa molècules i estén el seu àmbit d'estudi als teixits i als éssers vius menys complexos. L'economia teoritza sobre l'acció humana, el més complet i complex dels éssers vius, dotat de raó i autonomia pròpies. Finalment, la teologia tracta de la relació entre l'home i Déu.

Un ordre superior pot explicar un d'inferior (la química a la física, la biologia a la química...), però no a l'inrevés. Un ordre inferior no pot explicar un superior (la biologia a l'economia), ja que el primer és un subconjunt del segon. Aquest és un error en el qual incorren el materialisme i el determinisme, en afirmar que la matèria (ordre inferior) condiciona o determina l'esperit (ordre superior). Sostenir que la matèria determina el pensament humà és absurd. Són l'esperit i el pensament els que influeixen en la matèria i no a l'inrevés.

Un exemple d'aquest tipus d'error en el pensament econòmic es va produir quan un economista britànic modern va observar que les depressions econòmiques coincidien aproximadament en el temps amb un període de taques solars, conclouent que les taques eren les causants de les depressions econòmiques. Un greu error.

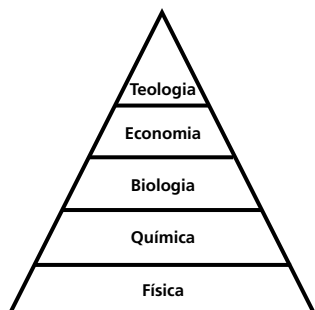
Vegem algunes diferències més entre l'objecte d'estudi de les ciències naturals i l'economia:

L'economia, que no és una ciència empírica com la física o la química, no permet realitzar experiments de laboratori.

Jerarquització de les ciències (de menor complexitat a major complexitat): física, química, biologia, economia i teologia.

Ciències Naturals

Estudia fenòmens relativament senzills

L'objecte d'investigació són els elements inanimats o organismes vius senzills

El que s'estudia és directament observable

Les relacions entre els ens naturals són constants

Les causes últimes dels fenòmens naturals no les coneixem ni ens interessen. Les relacions són funcionals i interdependents: $y = f(x)$

Economia

Estudia fenòmens més complexos

S'estudia l'ordre social, l'acció i la interacció humanes

El que s'estudia no és directament observable (són idees o realitats espirituals), sinó interpretable mitjançant un coneixement teòric previ

No hi ha relacions constants en l'ordre social, sinó que tot són variables

La causa dels fenòmens socials és l'acció humana i no hi ha relacions funcionals, sinó de causa (l'acció humana) i efecte

El cientisme és l'aplicació indeguda del mètode de les ciències naturals en el camp de l'economia i de les ciències socials. És un error freqüent, que es produeix impulsat per la sensació que l'assoliment i els avenços aconseguits per les ciències naturals són molt superiors als aconseguits per les ciències socials. Així, l'aeronàutica ha aconseguit portar l'home a l'espai exterior, l'arquitectura ha aixecat imponents construccions, la medicina ha aconseguit la fecundació in vitro... En l'àmbit de l'economia sí que hi ha algunes zones que estan experimentant grans desenvolupaments i avanços (Xina, Índia, sud-est asiàtic en general...), però continuen les guerres destruint innombrables vides humanes i la gana continua matant les persones més pobres. Ningú que no tingui coneixements de medicina s'atreveria a opinar sobre com es realitza una operació de cor o una reacció en cadena en una central nuclear. No obstant això, tothom opina sobre el que haurien de fer les empreses, quin hauria de ser el tipus d'interès o el nivell d'impostos. Atès que en economia no es poden fer experiments de laboratori, tampoc es pot demostrar experimentalment la falsedat d'algunes opinions purament demagògiques. Aquesta és la principal raó del desprestigi de les ciències socials enfront de les naturals. No obstant això, hi ha plantejaments que són veritables i plantejaments que són falsos. Hi ha mesures que promouen el benestar social i unes altres que ens enfonsen en la misèria. Solament l'estudi de l'economia pot fer-nos trobar els plantejaments veritables i desemmascarar els falsos.

Necessitem en economia un punt de partida a partir del qual deduir lleis certes. Quin és l'axioma (principi veritable tan evident que no necessita demostració) a partir del qual podem començar a obtenir conclusions també veritables? Alguna cosa tan simple com que «l'ésser humà actua». Qualsevol comportament conscient o fet a propòsit és una acció humana: estudiar, veure una pel·lícula, cantar una cançó, jugar al futbol, menjar un entrepà, etc. etc. Dit en negatiu, no considerarem actes conscients (i, per tant, no susceptibles d'estudi per l'economia) els que són simples actes reflexos: el respirar, el procés digestiu, el somnambulisme, els tics nerviosos, els atacs epilèptics...

El mètode deductiu de l'economia res té a veure amb el mètode de les ciències naturals. Que una molècula d'aigua té 2 àtoms d'hidrogen i 1 d'oxigen no parteix de cap tipus d'axioma, sinó d'experiments en el laboratori. Les ciències socials no tenen aquesta possibilitat i no són possibles els experiments de laboratori en economia. Simplement, els mètodes de l'economia i el de les ciències experimentals (física, química, biologia, medicina...) són diferents. El mètode de l'economia és apriorístic i lògic-deductiu. Els axiomes fonamentals compresos dins de «l'acció humana» són els següents:

- Primer. L'ésser humà tria les seves finalitats i busca mitjans adequats per aconseguir-los; tot això segons les escales de valor individuals.

L'eradicació de la pobresa i la millora de la qualitat de vida són alguns dels objectius de l'economia.

Els diferents mètodes utilitzats en economia han generat freqüents disputes.

Així, Carl Menger va ser el principal protagonista de la Methodenstreit (batalla dels mètodes) entre l'escola històrica alemanya i l'escola d'economia austríaca.

Els historicistes alemanys proposaven un mètode per inducció, no es plantejaven la supervivència del sistema capitalista i no creien en el caràcter universal de les lleis obtingudes pel raonament deductiu.

Carl Menger destaca els factors subjectius i el caràcter en últim terme individual de la presa de decisions, defensant un mètode lògicodeductiu.

El cost d'oportunitat és el valor de la millor alternativa rebutjada.

Res és gratis: els recursos dedicats a una activitat podrien haver-se dedicat a una altra activitat productiva.

- Segon. Els mitjans, sent escassos, es dedicaran primer a la consecució de les finalitats més altament valorades i només després a la satisfacció d'altres menys urgents.
- Tercer. Entre dos béns d'ídèntiques característiques, disponibles en moments diferents del temps, sempre es preferirà el bé més proper en el temps (lleï de la preferència temporal).
- Quarta. L'acció humana sempre es desenvolupa en el temps. Les persones aprenem de les nostres decisions anteriors. Cometre errors planteja una revisió dels nostres principis i accions. Suposar que totes les dades estan donades al mateix temps és erroni. Pot ajudar a tractar-ho matemàticament, però s'allunya de la realitat. Així, l'elevat preu de l'habitatge pot conduir a una sol·licitud de crèdit també elevada per poder adquirir-la. Aquest endeutament excessiu pot conduir a una sobrecàrrega de despeses financeres. I el pagament dels interessos de la hipoteca pot conduir a una erosió en la capacitat d'estalvi. Barrejar totes les dades com si fossin instantànies no té en compte la seva successió temporal.
- Cinquè. El temps és un recurs escàs. Encara que tinguéssim infinits recursos econòmics, ens veuríem obligats a triar i prioritzar, atès que no som eterns. Tenim un temps de vida limitat. Per això, sempre haurà de trobar-se la millor assignació de recursos escassos per satisfer usos alternatius i necessitats il·limitades.
- Sisè. Les persones actuen amb la finalitat de passar d'un estat a un altre que els proporciona més satisfacció, perquè, de no ser així, senzillament no actuarien de cap manera.

Basant-se en raonaments lògicodeductius i partint d'aquests axiomes inclosos en la categoria de l'acció humana, es construeix l'economia centrada en els problemes de la vida real, en plena connexió amb la realitat.

1.3. Conceptes bàsics

1.3.1. El cost d'oportunitat

El cost d'oportunitat és el valor de la millor alternativa rebutjada. Així, quan es decideix anar a menjar en un restaurant un dissabte a la nit, el seu cost d'oportunitat és deixar d'escoltar un concert de música, per exemple. O quan es decideix estudiar batxillerat, el seu cost d'oportunitat és no cursar un cicle formatiu de grau mitjà. De la mateixa manera, si posteriorment s'opta per cursar una carrera universitària, el cost d'oportunitat és no fer un curs formatiu de grau superior o, fins i tot, entrar al mercat laboral.

Recordem la història de l'ase de Jean Buridan (teòleg escolàstic deixeble de Guillem d'Ockham) que, tenint ordi i aigua, es va morir de gana i de set perquè no va ser capaç de triar i decidir quina necessitat satisfieia en primer lloc. No és el cas de l'ésser humà, que és racional i capaç d'establir prioritats, prendre decisions i actuar.

En definitiva, l'acció humana comporta triar i, al mateix temps, renunciar. El valor de la millor alternativa a la qual es renuncia és el cost d'oportunitat.

1.3.2. Els factors de producció

Els factors de producció permeten l'obtenció de béns i serveis. Són quatre:

- Terra i recursos naturals. Considerem, en sentit ampli, el sòl agrari i urbà, les riqueses del subsòl i dels mars: petroli, gas natural, aigua, boscos, pastures...
- Treball. Capacitats físiques i mentals dels éssers humans per crear riquesa.
- Capital. És el valor monetari de tots els béns intermedis de producció. Així, per exemple, una ampolla d'aigua és un bé de consum final que ens satisfà directament una necessitat.

Les empreses que produeixen aigua embotellada tenen edificis, maquinària i ordinadors (capital físic o tangible). El valor monetari de tots aquests béns és el capital. L'actual societat de la informació i el coneixement fa que els actius immaterials cobrin una importància estratègica creixent (capital immaterial o intangible). És el cas d'un dret de propietat industrial com una patent.

La producció de béns de capital suposa sempre un sacrifici. Suposa ajornar un consum immediat, estalviar i invertir en uns béns de capital que quan s'incorporin en el futur als processos productius permetran augmentar la producció d'altres béns i, per tant, satisfer moltes més necessitats. En comptes de pescar utilitzant solament les mans destinem recursos a la producció d'hams, canyes de pescar, xarxes i vaixells (béns de capital), cosa que permetrà incrementar les captures i que el peix sigui molt més abundant.

- Funció empresarial. La iniciativa de l'empresari té la capacitat de descobrir els mitjans necessaris per produir béns i serveis.

Els factors de producció són combinats per l'empresari dins de l'empresa. L'empresari que té una tenda de pernils decideix, per exemple, quin tipus de pernils ven, quants en necessita en estoc, decideix la contractació de treballadors... En definitiva, l'empresari planifica, organitza, gestiona i controla el negoci.

Però, a més, realitza una funció innovadora fonamental per a la societat, en introduir noves tècniques de producció i d'organització, així com nous béns i serveis.

L'empresari està sempre alerta davant noves oportunitats de negoci i, en el seu afany per satisfer les necessitats del client, anticipa el futur. Per fer això assumeix necessàriament un risc.

Quan els factors de producció estan en actiu podem parlar de factors productius. Per exemple, una fàbrica que està operant o un treballador d'ella o el terreny que ocupa. Per contra, hi ha factors de producció que no són factors productius: la mateixa fàbrica tancada, el treballador en atur o uns terrenys estèrils no utilitzats.

1.3.3. Els agents econòmics

Són els que intervenen en el procés d'interacció social. Prenen decisions que influeixen en l'economia, ja sigui des de l'àmbit productiu o des del consum.

Els agents econòmics són les famílies o consumidors, les empreses i el sector públic. Seran estudiats amb més deteniment en la unitat 3.

1.3.4. Classificació dels Béns

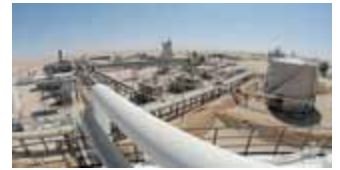
Els béns i serveis satisfan les necessitats humanes. Així, per exemple, és un bé el bolígraf que permet l'escriptura i és un servei aquella pel·lícula que satisfà les necessitats d'oci. Per a una persona amb miopia, les ulleres o les lentilles són un bé, però no per a aquella que té una visió correcta. Els béns són materials, mentre que els serveis són intangibles i no tenen una entitat corpòria (la consulta a un dentista, l'activitat bancària...). Els béns, d'altra banda, poden ser peribles (una taronja, un entrepà...) o duradors (una nevera, un bolígraf...).

Podem classificar els béns de 3 maneres diferents:

- a) Béns econòmics i béns lliures. Els béns econòmics són escassos i tenen un preu. Per exemple, el bolígraf, la roba, el menjar... Els béns lliures, en canvi, existeixen en gran abundància i no tenen un preu. Seria un exemple l'aire que respirem.

La maledicció dels recursos naturals: els països rics en recursos naturals no solen desenvolupar-se, en no incentivar-se la cultura del treball, ja que resulta més atractiu viure d'aquesta riquesa fàcil.

Sense béns de capital, el treball humà és molt poc productiu.

Carl Menger estableix quatre condicions perquè un objecte pugui ser considerat un bé:

1. Ha de satisfer una necessitat humana.
2. Ha d'existir una relació causal entre el bé i la satisfacció de la necessitat.
3. Aquesta relació ha de ser coneguda.
4. S'ha de poder disposar del bé per satisfer la necessitat.

És interessant notar com el desenvolupament social i econòmic converteix en béns econòmics el que anteriorment eren béns lliures. La terra, actualment, és escassa i té un elevat valor. No obstant això, si retrocedim fins a la prehistòria, observarem com hi havia una enorme quantitat de terra per càpita disponible. Els primers homínids lluitaven contra el mitjà natural en unes condicions duríssimes i eren molt escassos en nombre. A efectes pràctics, podem considerar que la terra era un bé lliure en la prehistòria. A mesura que l'home és capaç de lluitar contra els fenòmens naturals, elevar la seva esperança de vida i incrementar el desenvolupament, la terra deixa de ser un bé il·limitat per convertir-se en un recurs escàs.

No seria un exercici d'economia-ficció la hipòtesi que l'aire, amb el pas del temps, es converteixi en un bé econòmic. En aquest supòsit, podríem arribar a pagar un preu diferent per a diferents qualitats d'aire.

- b) Béns de consum i béns de capital. Els béns de consum o béns de primer ordre satisfan directament les necessitats de l'home. Així, el bolígraf permet l'escriptura, un entrepà ens alimenta o un habitatge ens acull.

En canvi, els béns de capital o d'ordre superior satisfan les necessitats humanes de manera indirecta. És el cas de la màquina productora de bolígrafs o el forn que ha fabricat el pa de l'entrepà o la grua que ha contribuït a la construcció d'un habitatge.

Cal destacar que alguns béns poden ser de consum o de capital, segons l'ús que d'ells es faci. Si es destinen a la producció seran béns de capital (el cotxe d'un taxista o el microones en un restaurant), mentre que si s'utilitzen per satisfer les necessitats d'una família (el cotxe per anar de vacances o el microones per escalfar la llet de l'esmorzar) seran béns de consum.

Perquè existeixin béns de capital és indispensable l'estalvi. Només quan produïm més del que consumim estem en disposició d'augmentar l'estoc de capital d'una societat. I una societat serà més pròspera com més gran sigui el seu estoc de capital. Si Suïssa o els Estats Units tenen actualment un dels nivells de riquesa més alts del món és perquè els suïssos i nord-americans, al llarg de la història, han acumulat i invertit correctament una gran quantitat de capital.

De la mateixa manera, si Etiòpia, per exemple, és un dels països més pobres del planeta, això es deu a la seva poca acumulació de capital. Per descomptat, és una proesa èpica poder estalviar quan els ingressos són molt baixos. No es pot pretendre estalviar i acumular capital amb ingressos per càpita de \$1 o \$2 diaris. No es pot estalviar quan es lluita purament per sobreviure. No obstant això, sí haurien de poder establir-se les bases per poder augmentar, pas a pas, els ingressos tan baixos.

- c) Béns públics i béns privats. Els béns privats tenen dues característiques: són competitius en el consum i hi ha possibilitat d'exclusió. El primer significa que quan una persona es beneficia d'un bé s'impedeix a una altra el seu consum (quan escrius amb el teu bolígraf, el teu company no pot fer-ho). La possibilitat d'exclusió significa que el propietari del bé decideix a qui permet l'ús i gaudi del bé (i a qui no). Si tu ets el propietari del bolígraf, pots deixar-lo a qui consideris convenient.

En canvi, els béns públics purs són no competitius en el consum i tampoc tenen possibilitat d'exclusió. Posem l'exemple d'un parc públic. Que una persona passegi pel parc no priva que altres ho facin també (no competència en el consum). D'altra banda, qualsevol persona, visqui o no a la ciutat en qüestió i pagui o no els impostos locals, pot accedir al parc municipal (no hi ha possibilitat d'exclusió).

Els béns públics originen comportaments estratègics en el ciutadà coneguts amb el nom de *free rider* o «efecte polissó». Això es veurà amb més detall en la unitat 8.

Un bé de consum satisfà directament una necessitat humana.

Els béns de capital contribueixen a augmentar la producció de béns de consum.

Els béns públics generen l'efecte *free rider*, quan algú es beneficia del bé sense haver contribuït al seu finançament.

Activitat 1.1.

«La cerca del benefici és el que defineix una activitat econòmica. D'aquesta manera, les empreses realitzen clarament una activitat econòmica. En canvi, una organització sense ànim de lucre no realitza una activitat econòmica. De la mateixa manera, quan un jardiner treballa podant la gespa d'un client realitza una activitat econòmica; en canvi, si poda la gespa de la seva pròpia casa, no pot considerar-se que realitzi una activitat econòmica.»

Veritable o fals? Raona el perquè.

Activitat 1.2.

Després d'un difícil procés de selecció, la NASA us escull per a la seva missió espacial MOON ECONOMICS IV. Esteu en una nau espacial i heu de reunir-vos amb la nau d'abastiment en la superfície il·luminada de la Lluna, però a causa de dificultats tècniques la nau ha aterrat a 300 km de la nau d'abastiment. Durant l'allunatge s'ha destruït gran part de l'equip de bord, i per tant la supervivència del grup depèn d'aconseguir arribar a la nau d'abastiment. Només es pot portar l'imprescindible. Dels 15 objectes següents, només pots agafar-ne 5.

Valora individualment quins serien per a tu els més importants (del primer al cinquè) i després, en grups de treball reduïts, consensueu una llista única:

- 1 caixa de llumins.
- 1 llauna d'aliments concentrats.
- 20 metres de nylon.
- 2 pistoles del calibre 45.
- 1 aparell portàtil de calefacció.
- 30 m² de seda de paracaigudes.
- 1 llauna de llet en pols.
- 2 bombones d'oxigen de 50 l.
- 1 mapa estel·lar de les constel·lacions lunars.
- 1 bot pneumàtic amb ampolles de CO₂.
- 1 brúixola magnètica.
- 20 litres d'aigua.
- Bengales de senyals (cremen en el buit).
- 1 maletí de primers auxilis amb xeringues per a injeccions.
- 1 receptor i emissor de FM accionat amb energia solar.

Activitat 1.3.

És l'aire un bé econòmic? I l'aigua d'un riu? I l'aigua envasada?

Activitat 1.4.

Cita tres béns econòmics que puguin ser considerats béns de consum o de capital indistintament. En quines circumstàncies seran béns de consum? I béns de capital?

És la dinamita un bé econòmic? Considera dos usos diferents: en una pedrera per realitzar voladures i en una guerra per destruir ponts i edificis.

Activitat 1.5.

Pots pensar en algun desig o necessitat que no estigui cobert pel mercat? I en algun bé o servei proveït pel mercat la qualitat del qual no hagi augmentat amb el pas del temps?

Activitat 1.6.

«La mortalitat augmenta el benestar d'una societat, perquè quan un nen neix, la renda per càpita es redueix; i quan algú mor, la renda per càpita augmenta.»

Discuteix aquesta frase.

Activitat 1.7.

«L'escassetat implica competència, perquè l'escassetat força a una elecció entre opcions limitades, i nosaltres competim per aquestes opcions.»

Amb quin concepte econòmic fonamental relaciones aquesta frase?

Activitat 1.8.

«El fet que els recursos siguin escassos i, en canvi, les necessitats humanes siguin il·limitades, significa que sempre hi haurà treball. Així, l'atur no hauria d'existir. Si una persona està desocupada, és perquè vol. Els desocupats sempre poden trobar alguna cosa per fer.»

Discuteix aquesta frase.

Activitat 1.9.

Alguns científics socials rebutgen que les lleis econòmiques puguin tenir validesa universal. Les receptes que són vàlides per als països rics diuen no ser-ho per als països pobres. Les receptes aplicables fa 25 anys diuen no ser-ho ara.

Hi estàs d'acord? Haurien de ser totes les nacions més lliures, obertes i democràtiques? Existeixen alguns drets universals que tots els estats haurien de respectar sempre? Quins?

Activitat 1.10.

«El ric industrial es va horroritzar quan va veure un pescador tranquil·lament recolzat en la seva barca i fumant la seva pipa.

- Per què no has sortit a pescar?, va preguntar l'industrial.
- Perquè ja he pescat prou per avui, va respondre el pescador.
- I per què no pesques més del que necessites?, va insistir l'industrial.
- I què en faria amb això?, va preguntar al seu torn el pescador.
- Guanyaràs més diners, va ser la resposta. D'aquesta manera podries posar un motor a la teva barca i podries anar a aigües més profundes i pescar més peixos. Llavors guanyaries prou per comprar-te unes xarxes de nylon. Aviat guanyaries per tenir dues barques... i fins a una veritable flota. Llavors series ric com jo.
- I què podria fer llavors?, va preguntar de nou el pescador.
- Podries assegurar-te i gaudir de la vida, va respondre l'industrial.
- I què estic fent en aquest precís moment?, va respondre satisfet el pescador.»

Text adaptat de *El canto del pájaro*, d'A. Mello.

- a) Com titularies aquesta història?
- b) Quins valors simbolitzen l'industrial i el pescador?
- c) Què succeiria si tots adoptéssim la posició de l'industrial?
- d) Què succeiria si tots adoptéssim la posició del pescador?

Activity 1.11.

Classify the goods filling the chart below with ticks:

	Capital good	Consumption good	Durable	Non Durable
Legs of ham				
Domestic computer				
Business computer				
Loaf of bread				
Tin opener				
Tin opener machine				
Money				
Refrigerator				
Oranges				
Drinking water				
Polluted water				

Activity 1.12.

You and three other passengers are the only four survivors of an airplane accident. You are in a desert and have to decide which are the five most important items to take with you from the airplane. The goods available in the plane are:

- Legs of ham
- Tool boxes
- Ropes
- Water bottles
- Medical kit
- Salt
- Cosmetic mirror
- A book about edible plants in the desert
- Handguns
- Flares
- Raincoat
- Trolley
- Radio
- Pullovers
- Iphone

In pairs, decide which goods would you take with you and justify your choices using the sentences below:

We should take	..... (name of the good)	because it can be useful in order to feed/drink
We should not take any	..... (name of the good)	because it is not useful because we don't need it
I agree because ...		
I disagree because ...		

Activity 1.13.

Fill the gaps with the words of the box:

resources	choices	decisions	scarcity	wants
-----------	---------	-----------	----------	-------

Economic resources are limited, but ..... and human needs are infinite. Indeed the development of society can be described as the uncovering of new needs and wants, which producers attempt to supply by using the available factors of production.

Because of ....., ... have to be made on a daily basis by all firms, consumers and governments. For a moment, just have a think about the hundreds of millions of decisions that are made by people in your own country every day.

Take for example the choices that people make in the city of New York about how to get to work. Over five million people travel into New York each day. They have to make choices about when to travel, whether to use the bus, the tube, to walk or cycle –or indeed whether to work from home. Millions of ..... are being taken, many of them are habitual. This is a remarkable achievement, and for it to happen, our economy must provide the ..... and the options for it to happen.

Activity 1.17.

The opportunity cost is the sacrifice made in the next best alternative. In every decision we make there is an opportunity cost. Complete the sentences:

- When I decide to go to the disco, the opportunity cost is ...
- When I decide to enter the labour market at eighteen, the opportunity cost is ...
- The opportunity cost of studying sanskrit is ..... than the opportunity cost of studying economics.

Activity 1.18.

Land is the natural resources of the planet (land, forests, seas, air, coal ...). The landlords allow to use their property, receiving a rent in exchange.

Labour is the human input in the production process and the reward for working is the wage or salary.

Capital are the intermediate means of production used to produce other goods and services. The reward for creditors to postpone their own consumption in order to increase the final production is the interest.

The entrepreneurs risk their own resources in business ventures and also organise the three factors of production. The reward for entrepreneurship is profit.

Complete the table below with the following words:

Bill Gates, gold, carpenter, crane, cow, Amancio Ortega, lawyer, tractor, copper, machine, oil, lake, politician, dynamite, handgun, a derelict building, spare wheel, unoccupied flat.

Land	Labour	Capital	Entrepreneur

Activity 1.19.

Read the text (Murray Rothbard; *Man, economy, and state*) and answer if the following questions are True or False:

1. Individuals act in order to improve the present situation. (True/False)
2. To attain ends, we use what we consider suitable means. (True/False)
3. When we prefer an ice-cream in the future (summer) and not now (autumn), we are breaking the law of time preference. (True/False)
4. Price is determined by the intersection of supply and demand functions. (True/False)
5. Marginal utility refers to the utility of marginal people helped by state programs. (True/False)
6. Whereas in physics there are constant laws, valid at any point of history, human action is always variable and unpredictable. (True/False)
7. Mathematics is useful in the analysis of static situations. (True/False)
8. By the *Occam's razor* principle, «the most complicated explanation is the correct one.» (True/False)

Some fundamental principles of modern economy are:

1. Each individual acts so that the expected psychic revenue or utility from his action will exceed its psychic cost. Both the psychic revenue and the psychic cost are purely subjective to the individual.
2. Each person acts to arrive at a certain satisfactory state in the future. He uses present given *means*, according to his technological ideas, to attain his ends in the future.
3. Every person prefers and will attempt to achieve the satisfaction of a given end in the present to the satisfaction of that end in the future. This is the law of time preference.
4. All goods are distributed by each individual in accordance with their utility to him. A stock of the units of a good is allocated first to its most highly valued uses, then to its next most highly valued use, etc. The marginal utility of *addition* of a unit to the stock equals the utility of a unit in its next most highly valued use, that is, *the most highly valued of the not yet satisfied end*. This provides us with the law of marginal utility and the law of allocation of goods.
5. The price of any good on the market will tend to be *uniform* throughout the market. The price is determined by supply and demand schedules, which are themselves determined by the value scales of the individuals in the market.

Mathematics are of the greatest importance in physics, for example, because that science deals with certain observed regularities of motion by particles of matter that we must regard as unmotivated. These particles move according to certain precisely observable, exact, quantitative laws. Mathematics is indispensable in formulating the laws among these variables and in formulating theoretical explanations for the observed phenomena.

In human action, the situation is entirely different, if not diametrically opposite. Whereas in physics, causal relations can only be assumed hypothetically and later approximately verified by referring to precise observable regularities, in praxeology we *know* the causal force at work. This causal force is human action, *motivated*, purposeful behaviour, directed at certain ends. The universal aspects of this behaviour can be logically analyzed. We are not dealing with «functional,» quantitative relations among variables, but with human reason and action, which is not «determinable» or reducible to outside forces. Furthermore, since the data of human action are always changing, there are no precise, quantitative relationships in human history. In physics, the quantitative relationships, or laws, are constant; they are considered to be valid for any point in human history, past, present, or future. In the field of human action, there are no such quantitative constants. There are no constant relationships valid for different periods in human history. The only «natural laws» in human action are *qualitative* rather than *quantitative* (the fact of action, the use of means to achieve ends, time preference, diminishing marginal utility, etc.).

Mathematical equations, then, are appropriate and useful where there are constant quantitative relations among unmotivated variables. They are singularly inappropriate in economics. Here, verbal, logical analysis of action and its processes through time is the appropriate method. It is not surprising that the main efforts of the «mathematical economists» have been directed toward describing the final equilibrium state by means of equations. For in this state, since activities merely repeat themselves, there seems to be more scope for describing conditions by means of functional equations. These equations, at best, however, can do no more than describe this equilibrium state.

Many economists attempt vainly and fallaciously to construct economics on the model of mathematical physics, specifically, of classical mechanics.

Aside from doing no more than verbal logic can do, and therefore violating the scientific principle of *Occam's razor*—that science should be as simple and clear as possible—such a use of mathematics contains grave errors and defects within itself. In the first place, it cannot describe the *path* by which the economy approaches the final equilibrium position. This task can be performed only by verbal, logical analysis of the causal action of human beings. Then, the mathematical equations of the evenly rotating economy describe only a static situation, outside of time. In Hans Mayer's words, «In essence there is an immanent, more or less disguised, fiction at the heart of mathematical equilibrium theories: they bind together in simultaneous equations, non-simultaneous magnitudes operative in genetic-causal sequence as if these existed together at the same time».

Now read the following text by Jesús Huerta de Soto (*The theory of dynamic efficiency*, pp 240-241) and answer if he gives the same reason as Rothbard or a different one.

The basic economic problem is not of technical or technological nature, as it is usually set out by the mathematical economists of the neoclassical paradigm, when they assume that the ends and means are «given» and that the rest of the information necessary is constant, thus considering the economic problem as if it were a mere technical problem of optimization or maximization. In other words, the basic economic problem is neither technical nor a problem of maximization of an objective function which is «known» and constant, subject to constraints which are also «known» and constant. It is, on the contrary, strictly economic: *it emerges when there are many ends and means competing among themselves, when knowledge of them is neither given nor constant, but is dispersed over the minds of innumerable human beings who are continuously creating and generating it ex novo and, therefore, all the possible alternatives which exist, all those which will be created in the future, and the relative intensity with which each of them will be pursued cannot ever be known.* Perhaps Mises' most important and fruitful contribution to economic science is included in his magnum opus *Human Action* and consists precisely in the definitive eradication of this erroneous conception of our science as a mere mathematical maximization technique.